

ČITATEĽSKÉ AKTIVITY ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC V ROKU 2022

MGR. ROZÁLIA CENIGOVÁ

Author summarizes activities of school libraries in 2022 organized by the National Institute of Education and Youth during the International Month of School Libraries and the International Day of School Libraries. In her article she introduces various initiatives from schools and school libraries, including the project Bookmark connects schools and Bookmark connects Slovak schools, the aim of which is to support readership and reading literacy, creativity and social skills of children. Similarly to the nationwide project The most interesting event of the school library, it solidifies children's relationships towards books, reading, and school libraries in an entertaining manner. One of the basic contributions of these activities is the engagement of physically and socially disadvantaged children, which supports the inclusive character of each project.

Keywords: school libraries, national projects, international projects, reading literacy, reading support

 rozalia.cenigova@mpc-edu.sk

 Národný inštitút vzdelávania
a mládeže
Bratislava

 www.nivam.sk

Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Bratislave na základe skúseností a vedeckých poznatkov, že kreatívne čítanie nielen motivuje žiakov k tomu, aby rozprávali o knihách so silným príbehom, premýšľali o nich a opakovane sa k nim vracali, ale zároveň aj zábavnou formou v nich upevňuje dobrý a trvalý vzťah ku knihe, školskej knižnici a k poznávaniu nového, zorganizoval pri príležitosti **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2022** a **Medzinárodného dňa školských knižníc** (24. októbra) dva národné projekty a jeden medzinárodný projekt. Do uvedených projektov sa celkovo zapojilo 1 411 českých a slovenských základných škôl, osemročných gymnázií a stredných škôl s celkovým počtom 164 029 účastníkov.

Základná škola s materskou školou v Podolínci (česko-slovenský projekt *Záložka do knihy spája školy*). Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

ČESKO-SLOVENSKÝ PROJEKT ZÁLOŽKA DO KNIHY SPÁJA ŠKOLY

Prvým projektom bol **13. ročník česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy***. Národný inštitút vzdelávania a mládeže ho zorganizoval v spolupráci s Knižnicou Jiřího Mahena v Brne pri príležitosti októbra ako **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2022** (International School Library Month 2022). Jeho cieľom bolo nadviazanie kontaktov medzi českými a slovenskými základnými školami a osemročnými gymnáziami a podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh. Úlohou žiakov bolo vyrobiť záložku do knihy, na ktorej mali ľubovoľnou technikou stvárniť vyhlásenú tému česko-slovenského projektu ***Môj literárny príbeh čaká na Tvoje prečítanie***, a vymeniť si ju s partnerskou školou z Českej republiky, respektíve zo Slovenskej republiky. Školy popri výmene záložiek nadviazali aj vzájomnú spoluprácu, priateľské kontakty a zážitkovým spôsobom poznávali jazyk, literatúru, históriu, kultúru, regionálne zvyky či život žiakov v oboch republikách. V mnohých školách sa uvedený česko-slovenský projekt stal súčasťou školského projektu alebo bol zapracovaný vo forme prierezovej témy do Školského vzdelávacieho programu.

Do česko-slovenského projektu sa prihlásilo **1 040 škôl s celkovým počtom 119 937 žiakov**, z toho bolo **380 českých škôl s celkovým počtom 36 149 žiakov** a **660 slovenských škôl s celkovým počtom 83 788 žiakov**. Národný inštitút vzdelávania a mládeže berúc do úvahy typ a druh školy, stupeň zapojenia žiakov zo základnej školy, počet prihlásených žiakov a vopred dohodnuté partnerstvo medzi dvoma školami, vytvoril 520 partnerských dvojíc, ktorým najskôr poslal kontaktné údaje na pridelenú partnerskú školu spolu s doplňujúcimi informáciami. Neskôr ich na týždennej báze usmerňoval.

Školskí koordinátori hneď po vyplnení prihlášky do česko-slovenského projektu začali realizovať rôzne formy a metódy individuálnej alebo kolektívnej práce s informačnými zdrojmi, ktoré boli zamerané na podporu kreatívneho čítania a čitateľských zručností. Žiaci čítali rozmanité knižné tituly z rôznych literárnych žánrov, ako rozprávky, rečňovanky, básničky, romány, novely, westerny, detektívky či komiksy, a zároveň sa inšpirovali literárnymi motívmi z prečítaného textu, ktoré neskôr stvárnil na záložkách. Žiaci z nižších ročníkov poväčšine na svojich

záložkách zobrazovali obľúbené rozprávkové postavy z kníh, najzaujímavejšie príhody z dobrodružných príbehov či populárnych filmovo-knižných hrdinov. Ich záložky mali inšpirovať kamarátov z partnerskej školy k prečítaniu kníh, ako *Tri prasiatka*, *Janko Hraško*, *Červená čiapočka*, *Moje prvé rozprávky*, *Rozprávky o psíčkovi a mačičke*, *Šmolkovia*, *Snehulienka*, *Osmijankove rozprávky*, *O sliepočke a kohútikovi*, *Soľ nad zlato*, *Včielka Maja*, *Lolek a Bolek*, *Muflón Ancijáš*, *Deväťoro rozprávok*, *Maťko a Kubko*, *Smelý Zajko*, *Danka a Janka*, *Budkáčik a Dubkáčik*, *Zatúlaný Gombík*, *Gulko Bombulko*, *Mach a Šebestová*. Žiaci z vyšších ročníkov základnej školy a osemročného gymnázia sa nechali inšpirovať motívmi s knižnými hrdinami zo zlatého fondu slovenskej či svetovej literatúry alebo súčasnej fantasy literatúry. Svojim kamarátom odporúčali prečítať napríklad tieto knihy: *Malý princ*, *Harry Potter*, *Klára v Afrike*, *Najhoršie deti na svete*, *Polly a Buster*, *Hviezdy pre Teba*, *Junáčka pasovačka*, *Opice z našej police*, *Zberný dvor*, *Staré grécke báje a povesti*, *Bratislavské povesti*, *Ezopove bájky*. Žiaci s nadšením vyrábali záložky na vyučovacích hodinách, v školskom klube detí, v záujmových krúžkoch či v školskej knižnici. Na ich zadnú stranu napísali často názov knihy a meno autora, aby obdarovaný rovesník z pridelenej partnerskej školy hneď vedel, akú knihu mu darca odporúča prečítať, a takisto pripojili aj poštové a mailové adresy, prípadne kontakty na sociálne siete (napr. Facebook, Instagram, Tik Tok) s cieľom udržiavať priateľské kontakty aj v budúcnosti.

Školskí koordinátori v spolupráci so svojimi pedagogickými kolegami a školskými knihovníkmi pripravili žiacke besedy o prečítaných obľúbených knihách, besedy so spisovateľmi a starými rodičmi žiakov, čitateľské maratóny, literárne kvízy, hodiny hlasného čítania, čítanie dobrodružných príbehov a rozprávok staršími žiakmi mladším žiakom, dramatizácie básničiek a rozprávok, tvorbu pracovných listov, leporel a kreslenie ilustrácií podľa námetu z prečítaných alebo vypočutých audio príbehov, písanie vlastných príbehov podľa fantázie, čitateľské dielne, literárne prezentácie v Powerpointe, rozhlasové relácie, ktoré zachytávali buď priebeh prípravy záložiek, alebo aj predstavenie pridelenej partnerskej školy spolu s najznámejšími pamätihodnosťami z jej regiónu. Takisto učitelia na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a literatúry ukazovali žiakom knihy, ktoré napísali najznámejší českí spisovatelia, alebo spoločne prekladali krátke literárne texty z češtiny do slovenčiny. Mnohí žiaci spoločne so školským ko-

ordinátorom alebo učiteľom na internete vyhľadávali informácie o susednom priateľskom štáte a ich pridelenej partnerskej škole. Následne ich zapracovali do tematických pracovných listov.

Mnoho škôl si výrobu záložiek spestrilo aj návštevami svojej školskej knižnice alebo verejnej knižnice v mieste ich sídla, kde sa aktívne zúčastňovali rôznych originálnych, pútavých a vtipných čitateľských aktivít, napríklad *Týždeň hlasného čítania*, *Starší žiaci čítajú mladším*, *Deň s knihou*, *Knižní detektívi*, *Spájanie generácii – starých rodičov a ich vnukov*, *Čo čítala moja stará mama, keď bola taká ako ja*, *Čo čítali naši starí rodičia*.

Ako príklady skvelej práce pri radostnom a zmysluplnom napĺňaní posolstva česko-slovenského projektu považujeme za dôležité vyzdvihnúť najmä tieto čitateľské aktivity školských koordinátorov z Českej republiky:

V **Základnej škole v Kadani** vyrábali záložky počas vyučovacích hodín literatúry, na ktoré si každý žiak priniesol svoju prečítanú obľúbenú knihu. Knihu ukázal spolužiakom, povedal stručné informácie o jej autorovi a prečítal im z nej najzaujímavejší úryvok. Na vybraný literárny motív zo svojej knihy následne vyrobil záložku.

V **Gymnáziu Jana Blahoslava v Ivančiciach** žiaci takisto vyrábali záložky na hodinách českého jazyka a literatúry, a to poväčšine pri počúvaní zaujímavých audiokníh. Žiaci si do školy priniesli obľúbené knihy, ktoré odporučili svojim spolužiakom a čítali im z nich výnimočné časti. Krátke citáty z kníh napísali na vytvorené záložky. Záložky vyfotografovali a fotografie uverejnili na webovom sídle školy (www.gjbi.cz). Takisto pripravili niekoľko násteniek s aktuálnou témou česko-slovenského projektu a uverejnili o ňom článok v školskej ročenke. Na uvedenej škole už tradične prezentujú výsledky realizácie česko-slovenského projektu aj v rámci *Dňa otvorených dverí* vo forme už spomínaných násteniek, ktoré prostredníctvom fotografií dokumentujú nielen úžasnú prácu žiakov, ale aj záložky a darčeky, ktoré dostali od slovenských kamarátov. Vystavované materiály majú vždy u rodičov, žiakov i ďalších návštevníkov gymnázia veľký ohlas a česko-slovenský projekt je hodnotený vysoko pozitívne. Počas realizácie česko-slovenského projektu školský žiacky parlament vyhlasuje zbierku kníh, ktoré sú v rodinných knižniciach už nepotrebné. Následne jedna časť takýchto knižných darov od občanov mesta slúži k tomu, aby z nich bola v škole urobená výstavka. Žiaci si môžu bezodplatne odnieť zaujímavé knihy do svojich domácich knižníc. Druhá

časť zbierky kníh býva súčasťou adventného charitatívneho bazáru, ktorý organizuje školský žiacky parlament. Výťažok z neho pravidelne posielajú Nadačným fondu detskej onkológie Krtek.

V **Základnej a praktickej škole v Hustopečiach** žiaci zo 6., 7. a 9. ročníka vyrábali záložky počas hodín pracovného vyučovania. Na záložkách boli zobrazené príbehy z knihy od Heleny Haraštovej a Pavly Hanáčkovej *Jak bydlí deti celého sveta*, ktorú žiaci prečítali na hodinách čítania. Slovenským kamarátom s pomocou školskej koordinátorky vytvorili aj pracovný list s jednoduchým literárnym kvízom. Počas vyučovacích hodín komunikačnej a slohovej výchovy im napísali dva listy. V prvom liste stručne predstavili svoju školu a v druhom zase knihu, z ktorej čerpali literárne námety pre svoje záložky. Na hodinách čítania si najskôr pozreli slovenskú rozprávku, potom sa venovali rozdielnosti českého a slovenského jazyka a nakoniec sa pokúsili preložiť niekoľko slovenských viet. Na hodinách zemepisu vyhľadávali na mape sídlo slovenskej partnerskej školy a základné informácie o jej regióne. Na záver česko-slovenského projektu na školskej chodbe pripravili nástenku, ktorá opisovala celú jeho realizáciu.

V **Základnej škole na ulici Detská v Ostrave-Porube** výrobu záložiek doplnili rôznymi hravými aktivitami, ktoré boli zamerané na podporu tvorivého čítania. Jednou z prvých čitateľských aktivít, ktoré školská koordinátorka spolu so žiakmi 7. A a 7. C zrealizovala, bolo čítanie rozprávky *O Červenej karkulce* žiakom na 1. stupni. Siedmici sa veľmi intenzívne vžili do jednotlivých postáv uvedenej rozprávky a podarilo sa im živým spôsobom vtiahnuť do deja aj začínajúcich najmenších čitateľov. Škola taktiež využila spoluprácu s doktorom Martinom Tomáškom, ktorý prednáša českú literatúru a didaktiku na Ostravskej univerzite. Spoločne s ním pripravila pre žiakov projektové vyučovanie o literárnych hrdinoch, ktorých obdivujú a preferujú samotní vyučujúci na škole. Žiaci mali tak možnosť poznať Winnetoua od Karla Maya, kapitána Nema od Julesa Verna alebo Toma Sawyera od Marka Twaina prostredníctvom knižných ukážok. Na začiatku projektového vyučovania si podľa schopností a zručností rozdelili úlohy novinára, ilustrátora, čitateľa, historika a cestovateľa. Plnením úloh, ktoré súviseli s vybraným literárnym textom a pri ktorých mohli žiaci uplatniť svoju kreativitu a fantáziu, sa prostredníctvom spomínaných hrdinov dostali napríklad na prériu, k rieke Mississippi alebo objavovali krásu podmorského sveta.

V **Základnej škole na ulici Staroveská v Ostra-**

ve-Proskoviciach sa všetci žiaci okrem výroby záložiek zapojili aj do vymýšľania vlastných príbehov. Napríklad prváci spoločne vytvorili leporelo k príbehu, ktorý sami vymysleli, o papierovom drakovi Robinovi a jeho dobrodružstvách. Príbeh navyše oživil pesničkou. Druháci vymysleli príbeh o pani Martinke, ktorá sa stretla s ufónmi. Tretiaci pracovali v trojčlených skupinách. Na začiatku sa všetci dozvedeli príbeh o princeznej, ktorá bola zatvorená vo veži. Následne mali dokončiť rozprávanie tohto príbehu. Štvrtáci a piataci pracovali samostatne a vytvorili množstvo originálnych slohových prác, ktoré boli buď strašidelné, alebo žartovné, či dokonca kúzelné. Česko-slovenský projekt ukončili takzvaným autorským čítaním, počas ktorého žiaci z jednotlivých tried prečítali vybrané najzaujímavejšie príbehy ostatným spolužiakom.

Pre **Základnú školu Heyrovského v Plzni** bolo zapojenie žiakov do česko-slovenského projektu zaujímavou príležitosťou, ako u nich v pretechnizovanej dobe podporiť a prehĺbiť čitateľskú gramotnosť. Žiaci s nadšením privítali výrobu záložky ako darčeka pre rovesníka zo Slovenska a odporúčanie obľúbenej knihy pre neho. Žiaci sa vrátili k svojim najmilším knižným hrdinom a s radosťou navrhli a vyrobili záložky napríklad na námety z knihy *Mach a Šebestová* alebo plzenských a pražských povestí. Zároveň prejavili veľký záujem dozvedieť sa čo najviac o Slovensku a vymieňať si so slovenskými kamarátmi klasické listy. Rozprávali sa aj o spoločnej histórii oboch republík a dokonca si vypočuli kúsok rozprávky v slovenčine. Niektorí žiaci na základe prečítania niekoľkých článkov o svojom rodnom meste napísali na zadnú stranu záložiek zopár viet o Plzni a o svojej škole.

Obdiv si zaslúžia aj školskí koordinátori zo Slovenskej republiky, ktorí sa takisto usilovali rôznymi inšpirujúcimi, pútavými a hravými čitateľskými aktivitami naplniť zmysluplnosť uvedeného česko-slovenského projektu. Na ilustráciu uvádzame aspoň niektoré zaujímavé projekty.

V **Základnej škole s materskou školou v Tušickej Novej Vsi** samotnej výrobe záložiek predchádzalo spoločné čítanie úryvkov napríklad zo slovenských ľudových rozprávok (*Najkrajšie slovenské rozprávky, Slovenské rozprávky*), z povestí (*Slovenské povesti z hradov a zámkov*), z náučnej literatúry (*1 000 zaujímavostí Slovenska, Kniha o prírode s nálepkami, Liečivé rastliny*), z bájok (*Moje najmilšie bájky*) či z dievčenskej literatúry (*Anna zo Zeleného domu*). Niektorí žiaci načreli aj do poézie ich rodáka Jána Zambora či Milana Rúfusa. Do úlohy ilustrátorov sa žiaci vžili na hodinách čítania

a literatúry. Mnohí žiaci vyrábali záložky aj doma, na ktoré napísali názov prečítanej knihy a stručné odporúčanie pre obdarovaného českého rovesníka. Navyše, starší žiaci na hodinách informatiky pripravili list pre českých kamarátov, v ktorom im predstavili svoju školu. Vyrobené záložky spolu s knihami, ku ktorým sa vzťahovali zobrazené literárne motívy, najskôr žiaci odprezentovali v školskej knižnici.

Do česko-slovenského projektu sa s radosťou zapojila aj **Základná škola s materskou školou v Lazanoch**. Žiaci z 1. až 5. ročníka pracovali na záložkách na hodinách literatúry a výtvarnej výchovy. Aktívne sa zúčastňovali hravých čitateľských aktivít. Napríklad v rámci čitateľskej akcie *Riešenie knižných šifier* sa snažili spoznať čo najviac knižných titulov. V rámci čitateľskej akcie *Môj literárny príbeh čaká na Tvoje prečítanie* sa siedmci predstavili mladším žiakom v kostýmoch literárnych postáv. Úlohou žiakov bolo podľa nejakej indicie identifikovať danú literárnu postavu. Túto zábavnú čitateľskú akciu ukončili siedmci predstavením kníh, z ktorých vystupovali literárni hrdinovia. Školská koordinátorka spolu s kolegyňami pripravila výstavku starých detských kníh, ktorú nazvala *Čo čítali naši starí rodičia*, a nástenku, ktorá prostredníctvom fotografií zachytávala priebeh realizácie česko-slovenského projektu.

V **Základnej škole Adely Ostroluckej v Budči** žiaci čítali obľúbené knihy buď spoločne s triednymi učiteľkami, alebo samostatne. V mesiaci október žiaci pozývali do tried svoje staré mamy, aby sa v rámci čitateľskej akcie *Čo čítala moja stará mama, keď bola taká ako ja* dozvedeli nielen o ich preferovaných knihách v detstve, ale si aj podrobne pozreli knižnú väzbu prinesených kníh a ilustrácie. Keďže od českých kamarátov dostali okrem záložiek aj knihu povestí s ilustráciami žiakov danej školy, postupne si ju prečítali v českom jazyku.

Výrobe záložiek v **Základnej škole s materskou školou v Dolnej Strehovej** predchádzalo čítanie kníh, práca s pracovnými listami zameranými na čítanie s porozumením, práca s knihami na krúžku *Čitateľská dielňa* a rôzne literárne aktivity prebiehajúce v školskej knižnici. Následne žiaci na záložky kreslili príbehy z prečítaných alebo práve rozčítaných kníh.

Žiaci zo **Základnej školy v Závode** sa pri výrobe záložiek na hodinách výtvarnej výchovy a literatúry inšpirovali tradičnými detskými knihami, knihami od súčasných autorov pre deti či sci-fi knihami. Najčastejšie zobrazovaným motívom bol *Harry Potter*. Túto knihu si spoločne čítali. Keďže komunikácia s českou školou bola výborná, dohodli sa na ďalšej

priateľskej spolupráci, a to vo forme vypracovania projektu k 30. výročiu vzniku samostatných republík. Na projekte mali spolupracovať žiaci 9. ročníkov.

Základná škola s materskou školou v Zavare obohatila česko-slovenský projekt o vypracovanie čitateľských pracovných listov, vedenie čitateľských denníkov a zorganizovanie rôznych čitateľských aktivít v triedach či priestoroch školskej knižnice, ako boli napríklad čitateľský maratón (čítanie slávnej filozofickej knihy *Malý princ*), vypracovanie literárnych kvízov o živote a diele Martina Kukučína a o spisovateľoch a literárnych hrdinoch. Záložky žiakov boli výsledkom konkrétneho čitateľského zážitku a zároveň odporúčaním literárneho diela na zadnej strane záložky. Česko-slovenský projekt završila výstavou svojich záložiek i záložiek od českých kamarátov a prezentáciou v Powerpointe o jeho priebehu a predstavení českej školy s cieľom oboznámiť všetkých členov školskej komunity o tom, kam zavarské záložky putovali a koho potešili. V rámci výstavy bol vystavený aj milý list od českých kamarátov, ktorý si nahlas prečítala každá trieda, ktorá výstavu navštívila. Vrcholom česko-slovenského projektu bolo, že si každý žiak založil darovanú záložku do práve rozčítanej knihy, aby ju po jej prečítaní mohol na hodine literárnej výchovy predstaviť spolužiakom a inšpirovať k prečítaniu knižky.

Špeciálna základná škola v Letanovciach napísala, že sa každoročne s radosťou zapája do česko-slovenského projektu. Zvlášť vyzdvihla jeho zmysluplné poslanie, ktoré jej pomáha oživiť a spestriť vyučovanie, zábavným spôsobom formovať lásku k čítaniu, a to najmä u žiakov, ktorí majú problém s čítaním. V roku 2022 ho realizovala v rámci vyučovania, medzipredmetových vzťahov, v školskom klube detí a krúžkovej činnosti pod názvom *Príbeh vzniku záložky*. Mladší žiaci na záložkách stvárnňovali obľúbených rozprávkových knižných hrdinov a starší žiaci zase hrdinov z dobrodružných príbehov. Celé niekoľkotýždňové podujatie obohatili starší žiaci hlasným čítaním mladším spolužiakom počas čitateľských aktivít *Týždeň školskej knižnice a Čítajme spolu*.

Žiaci zo **Základnej školy na ulici Dr. Daniela Fischera v Kežmarku** sa takisto každý rok s veľkou radosťou zapájajú do čitateľských aktivít, v ktorých môžu využiť svoju fantáziu a tvorivosť. Nadchýna ich možnosť nadviazať nové priateľské vzťahy medzi rovesníkmi a vzájomne sa obdarovať záložkou, ktorá im spríjemní čítanie. Kreatívnemu čítaniu sa najviac venovali na hodinách čítania a literárnej výchovy. Medzi sebou si navzájom vymieňali najzaujímavejšie knihy, ktoré si priniesli z domácich knižníc, a rozprávali sa o svojich

pocitoch z prečítaného príbehu. Na hodinách matematiky tvorili nezvyčajné a pritom vtipné úlohy k daným príbehom. Na hodinách hudobnej výchovy sa pokúšali vymyslieť piesne o niektorých literárnych hrdinoch na známe ľudové melódie. Na hodinách vlastivedy a informatiky vyhľadávali informácie o svojej partnerskej škole, aby sa dozvedeli čo najviac informácií o nových českých kamarátoch. A nakoniec sa na hodinách výtvarnej výchovy usilovali s využitím rôznych techník vytvoriť záložky, ktoré by ich potešili a zároveň inšpirovali k čítaniu a poznávaniu slovenskej literatúry.

Aj v **Základnej škole v Hôrke** sa stalo už tradíciou, že sa každoročne zapájajú do česko-slovenského projektu. So svojou partnerskou školou si už vybudovali krásne priateľstvo. Školské koordinátorky aktívne komunikujú nielen počas realizácie česko-slovenského projektu, ale aj počas celého roka. Takisto si aj žiaci pravidelne vymieňajú poštou klasické papierové listy a drobné darčeky. Dokonca českej škole sa už podarilo osobne ich poctiť návštevou. Pri podpore kreatívneho čítania využívajú najmä svoju školskú knižnicu, a to aj na vyučovanie. Napríklad žiaci 1. B, keď preberali písmeno A, vyhľadali si na poličke knihu od Kataríny Macurovej *Ako naučiť Eda lietať* a záložky vyzdobili tvarmi písmena A. Keď o týždeň preberali písmeno L, prečítali si od tej istej autorky knihu *Lily a Momo*. Následne boli pasovaní za čitateľov školskej knižnice. Tretiaci im zaspievali zhudobnené pravidlá školskej knižnice a štvrtáci im darovali záložky, ktoré pre nich pripravili pri príležitosti tejto slávnosti.

Špeciálna základná škola vo Vtáčkovciach vníma česko-slovenský projekt ako mimoriadne krásny projekt, ktorý nie je „len“ o čítaní, ale hlavne o spolupráci a budovaní priateľstiev medzi školami, ktoré by sa možno nikdy nespojili. Už v septembri sa spoločne so žiakmi tešila na pozvanie od hlavného organizátora česko-slovenského projektu a takisto aj na doručenie kontaktných údajov na novú partnerskú školu. Následne celý september i október žila tvorbou záložiek a čitateľskými aktivitami s nimi súvisiacimi. Počnúc čitateľským maratónom cez školské a triedne projekty, ako *Trieda číta triede*, *Čitateľ školskej knižnice*, *Môj literárny hrdina*, a končiac rôznymi pátračsko-čitateľskými aktivitami a lúštením hlavolamov, krížoviek či tajničiek. Do česko-slovenského projektu sa zapojili všetci žiaci, a to od žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia až po tých s ťažkým stupňom mentálneho postihnutia, ktorým pomáhali učiteľky. Žiaci sa totiž radi stotožňovali s hlavným hrdinom a ochotne porozprávali svoj oblúbený literárny príbeh ostatným spolužiakom.

Väčšina škôl do balíka so záložkami pribalila aj darčeky pre nových či staronových kamarátov. Najčastejšie to boli rôzne propagačné materiály o škole, obci či meste, obrazové publikácie z jednotlivých regiónov, rozprávkové knihy, cédečka s ľudovými rozprávkami alebo so školskými pesničkami, školské časopisy, tašky, tričká, perá, sladkosti, sprievodné priateľské listy alebo osobné listy od jednotlivých žiakov spolu s fotografiami dokumentujúcimi priebeh výroby záložiek.

Mnoho škôl si z darovaných záložiek urobilo najskôr výstavku alebo pripravilo nástenku na chodbách školy, v triedach alebo v školskej knižnici a až potom ich rozdalo zapojeným žiakom do česko-slovenského projektu, ktorí na ne netrpezlivo čakali. Veľké množstvo školských koordinátorov uverejnilo na webových sídlach škôl fotografie z priebehu tvorby záložiek a fotografie najkrajších záložiek s pripojením krátkych správ s cieľom informovať celú školskú komunitu a takisto aj širokú verejnosť o výnimočnej podpore čítania rovesníkmi z oboch republík

Stredná odborná škola služieb v Košiciach. Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

Stredná priemyselná škola v Snine. Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

a ich priateľskej súdržnosti. Iní zase napísali články o takejto výnimočnej podpore kreatívneho čítania do školských časopisov alebo regionálnych novín. Na konci výmeny záložiek sa viacero škôl dohodlo s partnerskou školou, že zostanú v priateľskom sporení a budú hľadať nové možnosti spolupráce. Napríklad navrhli organizovať vzájomné výmenné pobyty českých a slovenských žiakov alebo školské výlety do Českej republiky, alebo naopak, na Slovensko.

Vyhodnotenie česko-slovenského projektu za Slovenskú republiku a Českú republiku je zverejnené na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (www.nivam.sk) v časti Knižnica.

CELOSLOVENSKÝ PROJEKT ZÁLOŽKA DO KNIHY SPÁJA SLOVENSKÉ ŠKOLY

Druhým projektom, ktorý zorganizoval Národný inštitút vzdelávania a mládeže s cieľom nadviazať kontakty medzi strednými školami a podporiť kreatívne čítanie prostredníctvom výmeny záložiek do kníh,

bol **11. ročník celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy***. Jeho zámerom bolo nadviazanie vzájomnej spolupráce, kontaktov a poznávanie života žiakov v rôznych kútoch Slovenska. Rovnako jeho cieľom bolo, aby sa žiaci pri výrobe záložky na tému *Najlepší fantasy príbeh podľa mňa vyzeral takto* zážitkovým spôsobom oboznámili s témou fantasy, ktorá býva súčasťou maturitných заданий.

Do celoslovenského projektu sa prihlásilo **172 stredných škôl s celkovým počtom 8 792 žiakov**. Národný inštitút vzdelávania a mládeže vytvoril 86 partnerských dvojíc s prihliadnutím na typ školy a počet prihlásených žiakov. Stredoškooláci sa s nadšením zapojili do zmysluplného naplňovania poslania celoslovenského projektu, ktorý prispieva nielen k rozvoju ich čitateľskej gramotnosti, ale aj tvorivosti, rozvoju sociálnych väzieb v triede a medzipredmetových vzťahov. Na záložkách sa snažili umelecky stvárniť vybrané literárne motívy z prečítaných kníh od spisovateľov imaginárnych cestopisov, hororov, utopických a surrealistických románov, ktoré si vypožičali zo školskej knižnice alebo z domácej knižnice. Najviac sa inšpirovali týmito knižnými titulmi: *Harry Potter*, *Pán prsteňov*, *Alica v krajine zázrakov*, *Hra o tróny*, *Zaklínač*, *Narnia*, *Dračia cárovná*, *Upírske denníky*, *Avatar*, *Nekonečný príbeh*, *Duna*, *Deti Duny*, *Spasiteľ Duny*, *Krakatit*, *Zárezy smrti*, *Zasnený neznámy*, *Kroniky prachu*, *Nedokončené príbehy*, *Meno vetra*, *Zápisník smrti*, *Kronika rodu Spiderwickovcov*.

Záložky vyrábali najčastejšie v rámci vyučovania, na záujmových krúžkoch, praktických cvičeniach alebo aj doma. Na zadnú stranu záložiek, podobne ako mladší žiaci zo základných škôl a osemročných gymnázií, napísali svoje poštové a mailové adresy alebo kontakty na sociálne siete (napr. Facebook, Instagram, Tik Tok), aby mohli navzájom upevňovať priateľské vzťahy aj po oficiálnom ukončení celoslovenského projektu.

Školskí koordinátori v dobrovoľných hodnoteniach celoslovenského projektu uvádzali, že proces výroby záložiek najčastejšie obohatili o žiacke diskusie o obľúbených hrdinoch z fantasy literatúry, priebežné čítanie imaginárnych cestopisov, utopických románov, surrealistických románov a hororov, spoločné pozretie filmov (napr. *Cesta do fantázie*, *Pán prsteňov*, *Alica v krajine zázrakov*), riešenie literárnych tajničiek alebo online literárnych kvízov prostredníctvom využitia vzdelávacej platformy Kahoot, maratóny v čítaní fantasy literatúry v školskej knižnici, literárne súťaže, písanie vlastných fantasy príbehov, prezentácie o živote a literárnej tvorbe obľúbených spisovateľov z fantasy literatúry formou krátkych referátov

alebo prezentácií v Powerpointe, či vyučovacie hodiny, ktoré boli zamerané na spoločné poznávanie najvýznamnejších literárnych diel z oblasti fantasy literatúry. Na ilustráciu uvádzame niekoľko inšpirujúcich príkladov čitateľských aktivít zameraných na podporu kreatívneho čítania a pozitívny prístup zapojených stredných škôl:

Stredná odborná škola obchodu a služieb v Martine uverejnila výzvu uvedeného celoslovenského projektu na webovom sídle školy i na školských nástenkách, aby sa do neho zapojil čo najväčší počet žiakov. Zvlášť ocenila vyhlásenú tému, ktorá býva každoročne pevnou súčasťou maturitných zadaní. Výrobe záložiek predchádzalo priebežné čítanie ľubovoľných kníh z oblasti fantasy literatúry, prerobovanie príbehov z obľúbených kníh na hodinách literatúry a návšteva Turčianskej knižnice v Martine. Z najkrajších záložiek si žiaci urobili aj výstavku v školskej knižnici. Záložky od kamarátov začali používať v učebniciach literatúry a čítankách.

Do celoslovenského projektu sa pravidelne zapája aj **Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici**, ktorá oceňuje jeho zmysluplné poslanie, ktorého výsledkom je aj rozvinutie čitateľských zručností a schopností, rozšírenie vedomostí a prepojenie teórie s praxou. Výroba záložiek bola doplnkom vyučovacích hodín literatúry, na ktorých preberali literárnu tvorbu Karla Čapka a Julesa Verna a čítali si napríklad úryvky z diel *Krakatit*, *Cesta na Mesiac*, *Pán prsteňov*, a odborného výcviku, na ktorom sa venovali tvorbe záložiek. Zhotovené záložky si najskôr vystavili v školskej knižnici, aby si ich mohli pozrieť ostatní členovia školskej komunity, potom ich poslali rovesníkom z pridelenej partnerskej školy.

Takisto v **Súkromnom gymnáziu DSA v Sabiнове** sa venovali celoslovenskému projektu počas vyučovania. Napríklad na hodine slovenského jazyka žiaci počas workshopu prezentovali svoj pohľad na fantasy literatúru. Príspevky si pripravili vopred, pričom pri ich vypracovaní použili informácie získané vyhľadávaním na internete alebo v informačných zdrojoch školskej knižnice. Niektorí žiaci doniesli do školy obľúbené knihy, z ktorých prečítali ukážky buď v slovenčine, alebo v originálnom jazyku literárneho diela. Najčastejšie v angličtine. Na hodine informatiky si pripravili grafický návrh literárneho motívu, ktorý si potom vytlačili a spracovali do výslednej podoby. K záložkám okrem drobných spomienkových predmetov priložili aj pozvánku na osobnú návštevu školy. Záložky od kamarátov si hneď vložili do učebníc literatúry alebo do čítaniek.

Do celoslovenského projektu sa už tradične s radosťou zapája aj **Obchodná akadémia v Sereďi**. Keďže chápe, že výmena záložiek nie je iba o ich výrobe, ale predovšetkým o podpore čítania a spoznávania nových druhov literatúry, v školskej knižnici vždy organizujú mnoho doplnujúcich čitateľských aktivít. Žiaci sa najviac tešili z maratónu čítania fantasy kníh, lebo si v rámci neho vymenili medzi sebou knihy a mali možnosť začítať sa do obľúbeného príbehu svojho spolužiaka.

Aj v **Obchodnej akadémii v Nitre** prijali žiaci s nadšením tému *Najlepší fantasy príbeh podľa mňa vyzerá takto*. Na začiatku celoslovenského projektu sa venovali obľúbeným knihám z uvedeného literárneho žánru. Potom na hodinách literatúry o nich živo debatovali. Niektorí tvoriví žiaci dokonca pripravili pre spolužiakov prezentácie v Powerpointe o obľúbených fanatasy príbehoch. Doplnujúcim programom výroby záložiek bolo sledovanie filmových spracovaní diel *Alica v krajine zázrakov* či *Harry Potter* a beseda so spisovateľkou Evou Hraškovou, ktorá predstavila svoju knižnú tvorbu inšpirovanú príbehmi ľuďmi z jej blízkeho okolia.

V **Súkromnej strednej odbornej škole pedagogickej v Topoľčanoch** nechala školská koordinátorka výber literárneho motívu na záložky na kreativite samotných žiakov a na ich individuálnom ponímaní vlastného „fantasy sveta“. Následne zistila, že sa na záložkách objavovali literárne výjavy zo známych kníh. Najčastejšie to boli napríklad knihy *Harry Potter*, *Malý princ*, *Krutý princ* a *Modrý Motýľ*. V rámci diskusií si žiaci vzájomne vymieňali referencie na prečítané knihy. V októbri sa žiaci zamerali okrem výroby záložiek aj na rozvoj predčitateľskej a čitateľskej gramotnosti detí z vybranej materskej školy v Topoľčanoch. Takisto zorganizovali besedu so spisovateľkou Danušou Dragulovou – Faktorovou, ktorá sa venuje literárnej tvorbe pre deti a mládež. Plodný mesiac venovaný rozvoju čitateľskej gramotnosti zavŕšili exkurziou v Tribečskej knižnici v Topoľčanoch a krstom knihy *Osobnosti stredného Ponitria* v Galérii Topoľčany, do ktorej autorsky prispeli aj mnohí pedagógovia z uvedenej školy.

Za vybranú tému celoslovenského projektu boli vďační aj v **Obchodnej akadémii v Ružomberku**, lebo žiaci mali možnosť rozvíjať fantáziu, predstavivosť a vrátiť sa ku knihám zo svojho detstva. Záložky s uvedenou témou navyše prispeli k rozvoju čitateľskej gramotnosti, podporili tvorivosť žiakov, utužili sociálne vzťahy v kolektíve a rozvíli medzipredmetové vzťahy. Napríklad na dejepise sa žiaci podrobnejšie zoznámili s obdobím, v ktorom žili autori fantasy prí-

behov. Na literatúre sa venovali podrobnému rozboru ich literárnych diel. Hodiny informatiky boli využité na grafické spracovanie návrhov záložiek.

Spríevodnými čitateľskými aktivitami výroby záložiek v **Gymnázium v Krompachoch** boli napríklad čitateľský maratón, burza kníh s názvom *Prines knihu, zober knihu*, súťaž na podporu čitateľskej gramotnosti *Viem, čo čítam?* a súťažný kvíz *Milionár*. Žiaci sa takisto venovali písaniu poézie či prózy. Na rub záložiek, ktoré vytvorili na motívy obľúbených literárnych hrdinov, napísali aj zaujímavé citáty z kníh, prípadne aj svoje mailové adresy či facebookové kontakty.

Väčšina stredných škôl do listových zásielok či do balíka k záložkám vkladala propagačné materiály o svojej škole a o svojom regióne, knižné publikácie, informačné brožúrky, školské časopisy, školské ročenky, almanachy, ktoré obsahovali literárne práce žiakov a rôzne spomienkové predmety.

Stredné školy na svojich webových sídlach uverejňovali stručné informácie o uvedenom celoslovenskom projekte spolu s fotografiami najkrajších záložiek a písali články o ňom do školských časopisov. Zo svojich alebo aj z priateľských záložiek robili nástenky alebo výstavy vo vestibule škôl alebo v triedach. Viaceré stredné školy sa dohodli, že zostanú v priateľ-

skom kontakte a budú hľadať ďalšie spôsoby prehlbovania priateľských vzťahov, napríklad aj prostredníctvom spoločnej návštevy zástupcov školy, literárnej exkurzie či školského výletu.

Vyhodnotenie celoslovenského projektu je dostupné na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (www.nivam.sk) v časti Knižnica.

CELOSLOVENSKÝ PROJEKT NAJZAUJÍMAVEJŠIE PODUJATIE ŠKOLSKEJ KNIŽNICE

Tretím projektom, ktorý zorganizoval Národný inštitút vzdelávania a mládeže pri príležitosti **Medzinárodného dňa školských knižníc**, bol **18. ročník celoslovenského projektu Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice**. Termín osláv bol stanovený na 24. október 2022 a ich cieľom bolo zábavnými formami práce s knihou podporiť u žiakov dobrý a trvalý vzťah ku knihe, školskej knižnici, čítaniu a k poznávaniu nového. Oslavu zorganizovalo **199 školských knižníc s celkovým počtom**

Spojená škola v Nižnej (celoslovenský projekt *Záložka do knihy spája slovenské školy*). Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

35 300 účastníkov podujatí. Prvým siedmim víťazom celoslovenského projektu venoval Národný inštitút vzdelávania a mládeže **knižné publikácie v celkovej sume 2 000 €** do ich knižničných fondov na základe ich vlastného výberu. Ďalší štyria víťazi získali zvláštne ceny od partnerov celoslovenského projektu **v celkovej sume 460 €**.

Absolútnym víťazom sa stala **Školská knižnica Základnej školy v Hliníku nad Hronom**, ktorá zorganizovala najzaujímavejšie a najoriginálnejšie podujatie *Máme ťa radi ako...* V úvode zaznela relácia v školskom rozhlase o histórii Medzinárodného dňa školských knižníc, o cieľoch celoslovenského projektu a informácie o priebehu samotného školského podujatia v jednotlivých triedach. Výber kníh a textov, s ktorými žiaci pracovali v skupinách, ale aj čitateľské aktivity prispôbili k vyjadreniu ich vzťahu ku školskej knižnici – k tomu, čo radi v nej robia, čo sa im v nej páči a aké knihy ich najviac zaujímajú. V rámci jednotlivých tried alebo spojených ročníkov zorganizovali 17 čitateľských aktivít. Napríklad žiaci z 1. B si do školy priniesli obľúbené knihy a v rámci čitateľskej aktivity *Postavy z našich knižiek* sa rozprávali o obľúbených knižných hrdinoch. Neskôr ich aj nakreslili. Po výtvarnej aktivite po prvýkrát navštívili školskú knižnicu, pozreli si v nej knihy a spoločne zrelaxovali pri počúvaní rozprávky. Žiaci z 2. A v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako pirátsky poklad* sa prostredníctvom knihy *Tajné svety* ocitli vo svete pirátov a morských ľudí. Pomocou vopred pripravenej tajnej mapy hľadali po škole ukryté knihy, ktoré počas školského roka čítali v triednej čitateľskej dielničke. Žiaci 3. B v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako knihy a knižných hrdinov* počas dňa skúmali, ako vzniká kniha a tvorili básničky (cinquain). Navštívili aj školskú knižnicu, v ktorej čítali ukážky z rôznych kníh. Potom spoločne vytvorili knižný kalendár s ich obľúbenými knižnými hrdinami na rok 2023. Žiaci 4. B v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako nových hrdinov z kníh* najskôr čítali knižku *Dievča, ktoré chcelo zachrániť knihy*, odpovedali na otázky k textu a navrhovali vlastné riešenia. Deň ukončili v školskej knižnici, kde si každý žiak vybral knihu, ktorú chcel zachrániť, a vypracoval k nej čitateľský list. Žiaci z 5. ročníka v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako knihy* pracovali v skupinách s rôznymi odbornými knihami, v ktorých vyhľadávali najmä informácie o zvieratách, rastlinách a vesmíre. Zo získaných informácií vytvorili vlastné knihy, v ktorých texty doplnili výstižnými ilustráciami. Nové knihy zaradili do triednej knižnice. Žiaci 6. B priniesli do školy zvierata,

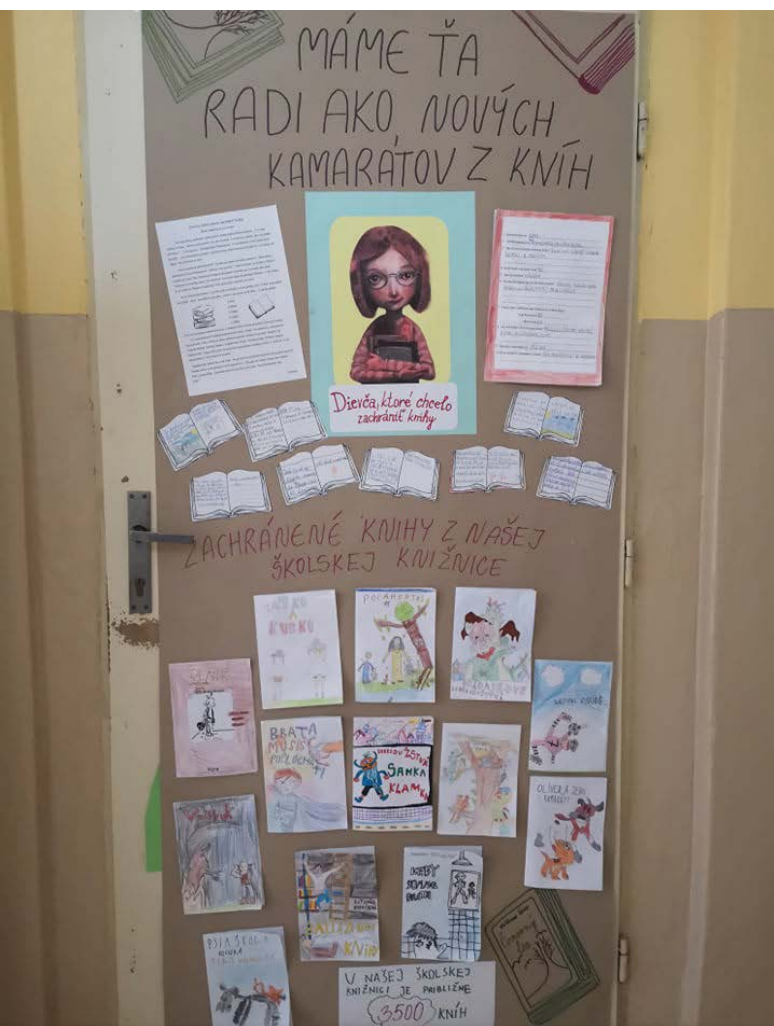
ktoré chovajú doma, a v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako zvieratá* spolužiakov informovali o tom, ako sa o ne starajú. Po živej diskusii o zvieratách spracovali pozoruhodné fakty zo živočíšnej ríše, ktoré našli v odbornej literatúre v školskej knižnici, do knihy nazvanej *Guinnessove rekordy našich fantastických zverov*. Žiaci 7. B v rámci čitateľskej aktivity *Máme ťa radi ako obľúbeného hrdinu* pomocou z domu prinesených kníh vytvárali vizitky svojich najobľúbenejších literárnych postáv z kníh. Tá zahŕňala ich meno, fotografiu alebo ilustráciu a stručnú charakteristiku literárneho hrdinu. Po vyhotovení vizitiek si ich žiaci navzájom predstavili a vytvorili z nich spoločný album. Všetky výstupy z každej tvorivej, pútavej a zábavnej čitateľskej aktivity žiaci z jednotlivých tried spracovali do albumu vo forme scrapbooku. Následne album umiestnili na vonkajšiu stranu dverí svojej triedy, aby sa navzájom so všetkými členmi školskej komunity mohli podeliť o radosť z toho, ako majú radi svoju školskú knižnicu. Dorotka, žiačka 3. ročníka, v hodnotení podujatia uviedla: „*Oslava Medzinárodného dňa školských knižníc bola super. Robili sme veľa úžasných aktivít spojených s knihami. Pri plnení úloh sme si navzájom pomáhali v dvojiciach. Najlepšie bolo vyrábanie kalendára. Bola som rada, že som pracovala na mesiaci január, lebo vtedy mám narodeniny.*“

Z druhého miesta sa radovala **Školská knižnica Spojenej školy na Fabiniho ulici v Spišskej Novej Vsi**, ktorá zorganizovala podujatie pod názvom *Knihy v našej školskej knižnici sú naším pokladom*. Uvedené podujatie pripravila v duchu hľadania pokladu, pretože pre všetkých členov školskej komunity sú knihy vzácnym pokladom, ktorý sa nachádza v jej knižničnom fonde. Sprievodnou postavou celého podujatia bol takzvaný pirát Jack Sparrow, ktorý potreboval s pomocou žiakov otvoriť zamknutú truhlicu v školskej knižnici a dostať sa k ukrytému pokladu. Pod vedením Jacka Sparrowa žiaci plnili rôzne zábavné, vtipné a inšpiratívne úlohy, ktorých cieľom bola podpora a rozvoj čitateľskej gramotnosti a čítania s porozumením žiakov špeciálnej základnej školy, základnej školy s narušenou komunikačnou schopnosťou a detí špeciálnej materskej školy. V rámci jednotlivých čitateľských aktivít, nazvaných napríklad *Vyskladaj slovo kniha*, *Tvorivá dramatika prečítaného príbehu*, *Nájdí poklad v príbehoch a hádankách*, žiaci mali povedať, aký bol koniec rozprávky, aké hlavné postavy v nej vystupovali a aké múdre ponaučenie našli v danom príbehu. Štvrtáci vo variante A sa v rámci vopred pripravenej čitateľskej aktivity *Zahraj*

divadielko predviedli s divadielkom na motívy príbehu o Snehulienke a zlej kráľovnej. Žiaci zo 6. ročníka si spoločne zaspievali pirátsku pesničku. Po nej každý z nich porozprával dej rozprávky, ktorú si predtým požičal zo školskej knižnice. Ostatní spolužiaci hádali jej názov. Štvrtáci vo variante A – B s viacnásobným postihnutím, ktorí majú rečový hendikep, si spoločne zahrli divadielko *O zlatej rybke*, ktoré ešte obohatili radostným spevom pesničky od Smejka a Tanculienky a veselým tancom. Žiaci 5. a 8. ročníka vo variante A zase kreslili pirátsku loď, kormidlo, kotvu, signalizačné a pirátske vlajky. Pri svojej tvorivej práci sa inšpirovali informáciami a bohatým obrázkovým materiálom z požičaných encyklopédií zo školskej knižnice. Iní žiaci sa v rámci čitateľských aktivít, ako *Maľované čítanie*, *Akí sú piráti*, *Pirátske pravidlá*, *Básne a piesne o pirátoch* či *Rozprávkový príbeh v obrázkoch* spolu s učiteľkami rozprávali o živote pirátov, riešili zábavné literárne hádanky, recitovali buď vo pred naučené básne o pirátoch, alebo ich spontánne tvorili či pomocou obrázkov umiestnených na stoja-

ne prerozprávali zobrazený príbeh o pirátoch. Na záver podujatia žiaci zistili, že ich vedomosti postupne odomykali zámky na truhlici a že všetky poklady sa ukrývajú v ich školskej knižnici. Sofia, žiačka z 3. ročníka, svoju účasť na podujatí komentovala takto: „Na oslavu Medzinárodného dňa školských knižníc sme sa všetci tešili. V školskej knižnici sme ochotne pomáhali pirátovi nájsť stratený poklad. Úlohy, ktoré nám zadal, sme svedomito plnili. Bola to veľká zábava.“

Z tretieho miesta sa tešila **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou v Udiči**, ktorá zorganizovala podujatie *Školská knižnica má sviatok* formou celodennej sviatočnej oslavy. Hneď ráno prišli do každej triedy materskej školy a 1. stupňa základnej školy dvaja deviataci, ktorí počas dňa pomáhali plniť zadania jednotlivých zábavných úloh a zároveň čítali z knižiek prinesených zo školskej knižnice. Škôlkari s ich pomocou maľovali obrázky vo forme daru pre ich školskú knižnicu a zároveň skladali sľuby, ktoré boli zapísané na pásiky farebného papiera spolu s názvom knihy, ktorú by si chceli prečítať, a zavesené na

Školská knižnica Základnej školy v Hliníku nad Hronom. Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

Školská knižnica Spojenej školy na Fabiniho ulici v Spišskej Novej Vsi. Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

takzvaný strom čitateľských predsavzatí. Prváčikovia pripravili pre školskú knižnicu krásne záložky a dokonca jej z papiera „upiekli“ slávnostnú tortu. Kolektív žiakov z 2. ročníka zložil školskej knižnici krásnu pesničku na melódiu známej piesne *Keď si šťastný*, a na oslavu zhotovili farebné klobúčiky. Žiaci z 3. ročníka vyrobili pre školskú knižnicu okrem záložiek aj milé blahoželania. Štvrtáci najskôr pre školskú knižnicu vyrobili knižky a potom jej zahrli krátke divadielko. Piataci pre školskú knižnicu zložili a nacvičili pesničku, ktorú jej potom na oslave aj zaspievali a zahrli na hudobných nástrojoch. Žiaci zo 6. ročníka sa zahrli na módnych návrhárov a vytvorili pre školskú knižnicu krásne kostýmy, pri výrobe ktorých sa inšpirovali hrdinami z kníh. Žiaci zo 7. a 8. ročníka pripravili pre školskú knižnicu slané a sladké občerstvenie. K priebehu radostnej oslavy prispeli všetky triedy, ktoré jej darovali vlastnoručne vyzdobené kvetináče. Všetky tvorivé, vtipné a originálne čitateľské aktivity boli ukončené sviatočnou narodeninovou oslavou, na ktorej žiaci veselo spievali, hrdo prezentovali svoje knižné kostýmy, hrali sa rôzne zábavné vedomostné hry a maškrtili slané a sladké dobroty. Kolektív 5. ročníka do hodnotenia podujatia napísal: *„Veľmi sa nám celej triede páčila oslava narodenín našej školskej knižnice. Sme radi, že sme mohli takisto prispieť naším originálnym vymysleným darčekom. Naša pesnička sa všetkým páčila. Jediná škoda bola, že náš jeden spolužiak nemohol jesť na oslave koláče, lebo boli z mlieka. Ináč sme sa všetci zabavili.“*

Na štvrtom mieste sa umiestnila **Školská knižnica Základnej školy na ulici Spojová v Banskej Bystrici**, ktorá zorganizovala podujatie *Kalendár najzaujímavejších akcií školskej knižnice* formou inšpiratívnych, pútavých a zábavných aktivít zameraných na rozvoj čitateľských zručností žiakov, čítania s porozumením a prehĺbenia dobrého vzťahu k nej. Každý ročník dostal pridelenú tému, ktorú ľubovoľným spôsobom spracoval do jednej stránky – jedného mesiaca v kalendári. Žiacke kolektívy spracovávali tieto témy: *Vitajte v škole, predškoláci; Pasovanie prvákov za čitateľov školskej knižnice; Vianoce s knihou – zážitkové čítanie; Babka, dedko, prečítaj mi rozprávku; Týždeň hlasného čítania; Besedy v školskej knižnici; Literárna čajovňa; Starší čítajú mladším; Spojovácka noc literatúry; Čitateľský maratón a prestávkový maratón*. Išlo o najlepšie a najzaujímavejšie čitateľské akcie, ktoré sa konali v školskej knižnici. Samotný kalendár začínal mesiacom september 2022 a končil mesiacom jún 2023. Výsledkom skupinovej práce žiakov v jednotlivých ročníkoch bolo veľké množstvo nápaditých ka-

lendárnych stránok, z ktorých boli nakoniec vytvorené štyri kalendáre. Jeden kalendár bol umiestnený do školskej knižnice. Ostatné tri zavesili na steny v oddychových zónach, v ktorých majú vytvorené čitateľské kútiky. Šiestačka Ema vo svojom hodnotení uviedla: „Páčilo sa mi, že sme pracovali v skupinách a mohli sme spolu držať ako jeden tím. A tiež, že sme mohli využiť aj svoju fantáziu a vyhrať sa s témou. Bola to veľmi zaujímavá oslava našej školskej knižnice.“

Piatemu miestu sa potešila **Školská knižnica Základnej školy v Dvoroch nad Žitavou**, ktorá zorganizovala podujatie *Kreatívna školská knižnica* vo forme projektového dňa, v rámci ktorého každá trieda alebo každý ročník prostredníctvom konkrétnej čitateľskej aktivity vyjadril svoj vzťah k nej. Oslava Medzinárodného dňa školských knižníc začala rozhlasovým vstupom v školskom rozhlase recitovaním básne, ktorú pre školskú knižnicu spoločne vytvorili žiaci z 9. A s názvom *Školská knižnica je našou inšpiráciou*. Po školskej relácii v jednotlivých triedach nasledovala tvorivá skupinová práca s knihami. Čitateľské aktivity žiakov 1. A sa niesli v duchu *Naša školská knižnica dýcha tajomstvami*. V tento deň navštívili školskú knižnicu, poprezerali si obrázky v rozprávkových knižkách a rozprávali sa o rozprávkach, ktoré už poznajú. Potom v triede tvorili obaly na knihy, na ktoré nakreslili vlastnú školskú knižnicu – poličky s knihami. Požiadali svoju učiteľku, aby každému z nich napísala názov jeho obľúbenej knihy. Žiaci z 2. A v rámci čitateľskej aktivity *V školskej knižnici sa skrývajú neznáme tajomné miesta* nakreslili tajomné miesta, ktoré si predstavujú vo svojej školskej knižnici. Takisto sa porozprávali o tom, prečo je dobré veľa čítať a ako im pri čítaní môže pomôcť školská knižnica. Trieda 3. A čitateľskou aktivitou *Do školskej knižnice chodíme radi, pretože sú tam naši kamaráti* chcela vyjadriť svoj pozitívny vzťah k nej a ku knihám. Žiaci sa prezliekli za svojho obľúbeného knižného hrdinu a prostredníctvom riešenia rôznych zábavných a inšpirujúcich úloh, ktoré boli zamerané na čítanie s porozumením, tvorivú prácu s knihami a literárnymi textami, sa snažili ešte lepšie spoznať nielen svojich obľúbených, ale aj nových knižných hrdinov. Žiaci 4. A a 4. B spoločne vytvorili *Srdiečkový strom pre našu školskú knižnicu*, ktorý naaranžovali na nástenku pred školskou knižnicou. Na vytvorené papierové srdiečka písali dôvody, prečo majú radi školskú knižnicu. Aj trieda 5. A obohatila svoju obľúbenú školskú knižnicu v rámci čitateľskej aktivity *Nové šaty pre staré knižky v našej školskej knižnici*. V spolupráci s triedou 6. A, ktorá vytvorila titulné strany pre staršie knižky

v rámci čitateľskej aktivity *V našej školskej knižnici sú ukryté dávne poklady*, piataci pre nich vyrobili nové obaly s cieľom spropagovať najzaujímavejšie knihy aj iným žiakom školy. Aj žiaci z vyšších ročníkov v rámci čitateľských aktivít *V školskej knižnici môžeme zažiť dobrodružstvá*, *Školská knižnica nás učí* a *Pomáhame školskej knižnici*, lebo ona pomáha nám plniť rozmanité pútavé úlohy, ktoré prispeli k utužovaniu triednych kolektívov, potešeniu z čítania a učeniu zábavnou formou. Tretiačka Paula svoje nadšenie z tohto dňa opísala takto: „Mne sa veľmi páčilo, že sme v školskej knižnici mali mnoho aktivít. Ešte sa mi páčilo, že sme mohli pracovať v skupinách a vzájomne si pomáhať. Páčila sa mi aj aktivita, v ktorej sme si opakovali slovíčka a celé vety z angličtiny.“

Na šiestom mieste sa umiestnila **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou v Čadci v časti Podzávoz**, ktorá zorganizovala podujatie *Prečo máme radi našu školskú knižnicu?* nielen vo svojich priestoroch, ale aj v jednotlivých triedach, na chodbách a vonku. Oslava Medzinárodného dňa školských knižníc prebiehala formou rozličných pútavých, originálnych a zábavných čitateľských aktivít, ktorých cieľom bolo motivovať žiakov k spontánnemu záujmu o knihy a školskú knižnicu. Samotné podujatie začalo takzvaným odomknutím školskej knižnice, rozlúštením jazykových kódov, slovných šifier a hesiel, na ktoré žiaci z 5. a 8. ročníka potrebovali využiť logiku a vedomosti, získané čítaním s porozumením. Následne pokračovalo podujatie skupinovú prácou žiakov z 8. a 9. ročníka s vecným textom. Žiaci taktiež dostali za úlohu zistiť druh informačného zdroja podľa obsahu a funkcie. Neskôr vyhľadávali konkrétne informácie z encyklopédií. V ďalšej časti podujatia žiaci z 5., 7. a 8. ročníka mali preukázať rýchlu orientáciu v knižničnom fonde a čitateľské zručnosti pri riešení literárnych kvízov či hľadání konkrétnej strany alebo kapitoly knihy na vyriešenie zadanej literárnej úlohy v pracovnom liste. V priebehu podujatia si žiaci z 1. ročníka najskôr pozreli divadelné predstavenie v podaní žiakov-hercov zo školského divadelného krúžku. Následne boli riaditeľom školy slávnostne pasovaní za čitateľov školskej knižnice. Aj ostatní žiaci školy sa aktívne zapojili do spomínanej oslavy školskej knižnice formou rovesníckeho vzdelávania. Zúčastnili sa čitateľského maratónu, hlasného čítania a písania vlastnej tvorby na otázku *Prečo máme radi našu školskú knižnicu?* Z farebných papierov s heslami, prečo majú radi žiaci školskú knižnicu, a z ich obľúbených kníh spoločne utvorili knižnú reťaz, ktorá smerovala zo školskej knižnice až na školský dvor.

Knižná reťaz symbolizovala, že vďaka takzvanému odomknutiu školskej knižnice sa všetky knihy vždy dostanú aj von – k všetkým jej čitateľom. Piatak Alex o účasti na podujatí povedal: „*Nemám rád slovenčinu, ale takto by sme sa mohli učiť častejšie. Bavilo ma riešiť slovné šifry a lúštiť jazykové kódy. Páčilo sa mi riešenie slovnej hračky veternica – vretenica. Práca v našej skupine bola super. Pomáhali nám totiž ôsmaci. Na záver sme dostali aj sladkú odmenu. Dúfam, že sa ešte takto budeme učiť. Pochvala patrí aj učiteľom.*“

Siedme miesto bolo udelené **Školskej knižnici Základnej školy v Svrčinovci**, ktorá zorganizovala podujatie *Vstúpte medzi nás do sveta fantázie*. Podujatie začalo privítaním prvákov školskou knihovníčkou v kostýme ježibaby a predstavením ručne vyrobenej veľkej medovníkovej chalúčky s pripevnenými upečenými čokoládovými medovníčkami. Potom nasledovalo čítanie rozprávky *Medovníková chalúčka* v podaní žiakov z 5. ročníka a spoločné riešenie literárnych hádaniek zameraných na odkrývanie rozprávkových postáv. Najmenší žiaci za odmenu dostali čokoládové medovníčky a záložky do *Šlabikára* s rozprávkovými motívami, ktoré pre nich vyrobili piatáci. Prvákov spolu s piatakmi v školskej knižnici vystriedali druháci, ktorým zase ôsmaci pripravili vtipné a veselé knižné hádanky, krátke prezentácie v Powerpointe o slovenských obľúbených spisovateľoch a rozprávanie o zaujímavých knihách, ktoré sa nachádzali v školskej knižnici. Po splnení zábavných úloh začalo slávnostné pasovanie druhákov za čitateľov školskej knižnice, ktoré vykonávali spoločne školská knihovníčka s riaditeľom školy. Na pamiatku dostal každý nový čitateľ pamätný list, záložku do knihy, sladkosť a knihu *Javornícke rozprávky*. Uvedené rozprávkové knihy darovalo školskej knižnici vydavateľstvo Magma. Následne sa v školskej knižnici zúčastnili skupinovej práce s knihami aj žiaci z ďalších ročníkov, aby svojich rovesníkov inšpirovali k čítaniu krásnej a odbornej literatúry a ukázali im svoj dobrý vzťah k obľúbenej školskej knižnici. Taktiež pripravili plagáty *Huby na Kysuciach*, *Rastlinstvo Kysúc*, *Živočíchny na Kysuciach* a navrhli obaly na obľúbené knihy. Podujatie ukončili v školskom klube detí riešením rozprávkových hádaniek a vymalovaním malovníek. Štvrtáčka Evka vo svojom hodnotení podujatia okrem iného napísala: „*V školskej knižnici som videla peknú a náučnú prezentáciu o spisovateľoch. Bol tam aj dobrý kvíz. Tento deň sa mi veľmi páčil. Ešte by som si ho chcela zopakovať. Rada chodím do školskej knižnice, lebo sú tam knihy, ktoré nemám doma. Rada si ich postupne prečítam.*“

Zvláštne ceny od partnerov celoslovenského projektu získali štyri školské knižnice. Ako prvá v poradí bola ocenená **Školská knižnica Základnej školy na Námestí mládeže vo Zvolene**. Za podujatie Školská knižnica nás baví získala od **Klubu mladých čitateľov Albatros** (www.kmc.sk) **knihy v hodnote 150 €**. V rámci podujatia realizovala rozmanité hravé čitateľské aktivity, ktorých cieľom bola podpora čitateľskej gramotnosti, zdravej súťaživosti žiakov a skupinovej spolupráce. Napríklad súťažiaci kolektívy zostavené zo žiakov 1. a 2. ročníkov sa najskôr v školskej knižnici oboznámili so životom Márie Ďuričkovej. Následne si v podaní deviatačiek vypočuli rozprávku *O medveďovi Demetrovi* z knihy *Danka a Janka*. Spoločne sa zahrli zábavnú hru *Hľadáme Danku a Janku*. Na záver si pozreli televízne spracovanie spomínanej rozprávky *O medveďovi Demetrovi*. Ďalší súťažiaci z 3. a 4. ročníka pod vedením staršieho žiaka z piatej triedy mali za úlohu napísať báseň o školskej knižnici. Najvášnivejší čitateľa spomedzi piatakov sa stretli s oceneným kráľom a ocenenou kráľovnou detských čitateľov. Na stretnutí sa rozprávali o čítaní obľúbených kníh, ktoré si žiaci priniesli so sebou. Žiaci sa zahrli aj na recenzentov, pričom sa snažili predstaviť knihy v čo najlepšom svetle a vzbudiť u spolužiakov túžbu prečítať si práve nimi odporúčanú knihu. Šiestaci predviedli pútavé a originálne divadielka na motívy ľubovoľných príbehov. Siedmaci počas oslavy Medzinárodného dňa školských knižníc riešili úlohy, ktoré boli zamerané na prácu s cudzími slovami. Pomocou jazykovedných slovníkov odkrývali ich význam a potom sa ich snažili použiť pri vymýšľaní príbehov. Ôsmaci tvorili logá pre školskú knižnicu. V škole prebiehalo aj sprievodné podujatie *Daruj knihu školskej knižnici*, pričom darcovia boli odmenení takzvanými škriatkovými maškrtami. Piatak Adam vo svojej spätnej väzbe na podujatie uviedol: „*Chodím do športovej triedy. Som hokejista. Športovci vraj nečítajú. Ja však čítam veľmi rád. Preto ma potešilo, keď ma pani učiteľka vybrala na stretnutie s kráľom a kráľovnou detských čitateľov. Zobral som so sebou moju obľúbenú knihu *Robinson Crusoe*. Rozprávali sme sa o knihách, prečo radi čítame. Získal som tipy, ktoré knihy sa oplatí prečítať. Niektorí spolužiaci čítajú veľmi smiešne a zábavné knihy. Bolo fajn stretnúť sa s takými hľtačmi kníh ako som aj ja.*“

Ako druhá v poradí bola ocenená **Školská knižnica Základnej školy na Tribečskej ulici v Topoľčanoch**. Za podujatie *Najkrajší darček* získala od **Vydavateľ-**

Stredná priemyselná škola elektrotechnická v Piešťanoch. Zdroj: Archív Národného inštitútu vzdelávania a mládeže

stva Tatran (www.slovtatran.sk) **knihy v hodnote 150 €**. Cieľom podujatia bolo v priateľskej atmosfére budovať a upevňovať dobrý vzťah žiakov ku školskej knižnici a zároveň ich viesť k tomu, aby si uvedomili jej hodnotu a aby sa jej priestory stali miestom vzdelávania, socializácie a kreativity. Všetky tvorivé, vtipné a inšpirujúce čitateľské aktivity prebiehali v triedach a školskej knižnici. Na ich začiatku vždy prebiehal motivačný rozhovor o význame slávenia Medzinárodného dňa školských knižníc. Následne začali žiaci svojou tvorivou aktivitou obdarovávať školskú knižnicu. Ako prví vystúpili žiaci z 3. C s bábkovým divadielkom *O Červenej Čiapočke*. Po nich nasledovali žiaci z 2. A, ktorí zahrali divadielko na motívy rozprávky *O troch prasiatkach*. Žiaci zo 4. C predviedli divadielko na motívy z knihy *Tri malé bosorky*. Ich rovesníci zo 4. B inšpirovaní knihou od Miloša Macourka *Mach a Šebestová v škole* vystúpili s veselým príbehom o dvoch podnikavých školákoch Machovi a Šebestovej. Ďalšie triedy darovali školskej knižnici napríklad tortu, vtipné blahoželanania, krásne maľované obrázky, básne, krátke príbehy a komiksy. Tretiačka Ella o divadelnom predstavení spolužiakov povedala: „Bolo veľmi super. Tancovali v ňom a aj krásne spievali. Mali krásne kostýmy. Už sa veľmi teším na ďalšiu oslavu Medzinárodného dňa školských knižníc.“

Ako tretia v poradí bola ocenená Školská knižnica **Základnej školy s materskou školou Štefana Ďurovčíka v Palíne**. Za podujatie *Podoby našej školskej knižnice* získala od **Knižnej edície pre malých čitateľov Stonožka** (www.stonozka.sk) **knihy v hodnote 80 €**. V rámci celodenného projektového dňa pripravila mnoho inšpiratívnych, tvorivých a zábavných čitateľských aktivít. Jednou z prvých čitateľských aktivít bolo *Rozprávkové privítanie prvákov v školskej knižnici*. Prvákov, ktorí boli prezlečení za rozprávkové postavičky, privítala školská knihovnička v kostýme Červenej Čiapočky. Úlohou žiakov bolo najskôr uhádnuť, v ktorej rozprávke Červená Čiapočka vystupuje, a potom zodpovedať rôzne otázky viažuce sa k uvedenej rozprávke. Za správne odpovede dostali malé odmeny. Žiaci z tretieho ročníka s pomocou učiteľky vyrobili z kartónu maketu – rozprávkovú postavu *Pinocchia*, lebo ich táto postava najviac zo všetkých rozprávkových postáv oslovila. Hotovú maketu vystavili na chodbe školy, aby sa s ním mohli všetci čitatelia školskej knižnice fotiť. S kartónom pracovali aj žiaci zo štvrtého ročníka. Spoločne z neho vyrobili takzvaný *Triedny čitateľský denník*, na ktorý nalepili veľké obálky vyrobené z výkresov. Zo školskej knižnice si požičali knihy, ktoré v minulosti prečítali, a pomocou informácií z nich vyplnili čitateľské listy. Do obálok potom vložili čitateľské listy s nakreslenými

ilustráciami. Žiaci z vyšších ročníkov zase pre školskú knižnicu vyrobili logo a album, do ktorého budú vkladať fotografie zo všetkých čitateľských akcií. Pre logo vybrali symbol srdca a naň napísali *Čítame radi – čítame srdcom*. Za všetkých účastníkov zhodnotila podujatie žiačka Sofia: „*Zabávali sme sa, hrali sme sa a niečo nové sme sa naučili. Takisto sme sa lepšie spoznali so staršími spolužiakmi a skamarátili sme sa s nimi. Aj pre to bolo podujatie úžasné. Malo svoj zmysel.*“

Ako štvrtá v poradí bola ocenená **Školská knižnica Gymnázia sv. Moniky v Prešove**. Za podujatie *Kúsok školskej knižnice aj na našich chodbách* získala od **Knižnej edície pre mladých čitateľov YOLI** (www.yoli.sk) **knihy v hodnote 80 €**. Zámerom podujatia bolo podporiť kreatívne čítanie aj mimo jej priestorov a osloviť aj tých žiakov, ktorí bežne nevyužívajú knižnično-informačné služby. Rovnako bolo jeho cieľom vytvoriť žiakom príležitosť, aby aj oni mohli svoj čas na chodbách stráviť inak ako s mobilom v ruke a slúchadlami na ušiach. Skupina žiakov v rámci oslavy Medzinárodného dňa školských knižníc spoločne vytvorila na jednotlivých poschodiach školy v takzvaných oddychových zónach štyri inštalácie drevených políc s knihami na ľubovlné požičanie. Jednu inštaláciu doplnili aj takzvanými miniatúrnymi literárnymi svetmi. Piata skupina žiakov počas dňa informovala návštevníkov školskej knižnice o oslave Medzinárodného dňa školských knižníc a o činnosti ich školskej knižnice. Druháčka Lilla svoju účasť na podujatí komentovala: „*Vďaka podujatiu som si vytvorila nové priateľstvá so žiakmi z vyšších ročníkov. Počas kreatívneho tvorenia poličiek na knihy a skrášľovania školy sme sa veľa rozprávali o literatúre, počúvali hudbu a užívali si skvelú atmosféru. Za túto skúsenosť som vďačná. A ak budem mať možnosť opäť sa zapojiť, určite tak urobím.*“

ZÁVER

Pravdivosť príslovia, že knižka je najlepší priateľ človeka, a pravdivosť zistenia vedeckých výskumov, že čítanie zlepšuje koncentráciu, pozornosť, vývoj reči, rýchlosť myslenia, schopnosť pochopiť a zapamätať si nové informácie, stimuluje predstavivosť a kreativitu, znižuje stres, prináša emocionálne zážitky a neformálnym spôsobom vzdeláva čítajúceho, potvrdzujú aj uvedené výsledky zo všetkých troch zorganizovaných projektov. Navyše, ich pridanou hodnotou na jednej strane bolo, že sa všetci žiaci, teda aj žiaci s mentálnym postihnutím, žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiaci pochádzajúci zo sociálne alebo jazykovo znevýhodneného prostredia, ktorí mimo školy nemali prístup k čítaniu kníh, pri napĺňaní zmysluplného poslania projektov naučili navzájom si ochotne pomáhať a zapájať sa do tímovej práce a do budovania tímu. Na druhej strane, slovenským a českým pedagógom i školským knihovníkom pomohli zážitkovým spôsobom oživiť vyučovanie, podporiť medzipredmetové vzťahy, bližšie spoznávať jazyk, literatúru, históriu, kultúru, regionálne zvyky v oboch republikách a nadviazať aj nové priateľské kontakty medzi partnerskými školami a rovesníkmi. Uvedené tvrdenia potvrdzuje Katarína Gocoliaková zo Základnej školy v Ochodnici, ktorá v hodnotení česko-slovenského projektu okrem iného napísala: „*Sme potešení, že sme sa mohli po prvýkrát zapojiť do projektu, a zároveň sme nadšení, že tento projekt má skutočne zmysel. Zmysel pre žiakov, ktorí so záujmom počúvali, čítali, tvorili. Zároveň zmysel pre pedagógov, lebo videli zvedavosť v očiach svojich žiakov pri čítaní rozprávok, príbehov a ich usilovnú prácu pri vytváraní krásnych záložiek. Počiatočným impulzom pre zapojenie sa do projektu bol náš záujem o nové kreatívne aktivity, týkajúce sa čitateľskej gramotnosti.*“